

Het eindspel, deel I

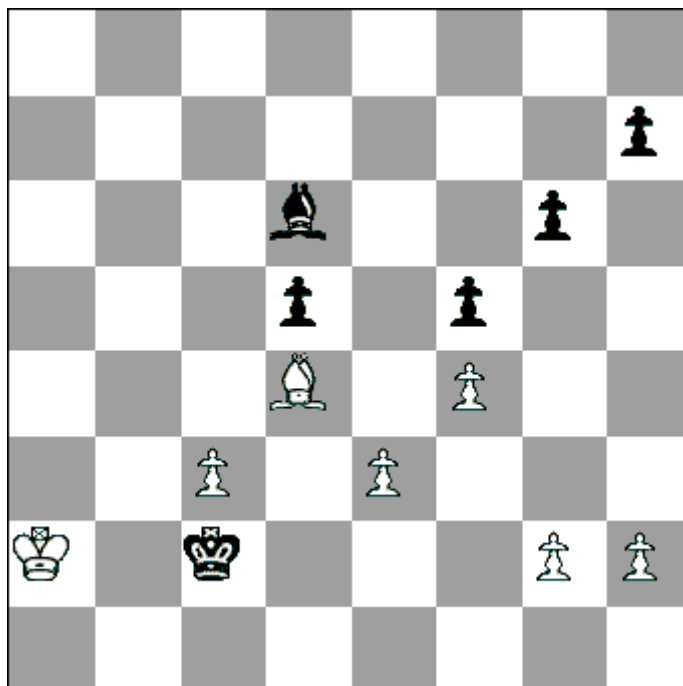
In het eindspel komt het er vaak op aan het voordeel dat men in de opening of het middenspel behaald heeft in winst om te zetten. Nu is het heel moeilijk om de hele partij aan een bepaald voordeel vast te houden. Gelukkig is dit niet strikt noodzakelijk. Het voordeel dat men heeft kan gedurende de partij immers van vorm veranderen. Zo kan het voordeel van een betere stelling tot beslissende materiaalwinst of tot mat leiden. Dit is een heel natuurlijke gang van zaken. Als je op een gegeven moment alles gedaan hebt om je stukken optimaal neer te zetten, dan moet er bijna wel een of ander blijvend voordeel uit de stelling te halen zijn. Lukt dit niet, dan heeft men of veel pech gehad of iets over het hoofd gezien.

In het eindspel zijn er nog andere voordelen die in het middenspel minder van belang zijn. De positie van de koning en de pionnen kan bijvoorbeeld van doorslaggevend belang zijn. Het kan zijn, dat men drie pionnen meer heeft, maar als de tegenstander een pion heeft die op promoveren staat dan valt die voorsprong in het niet. Het is eigenlijk verbazend hoe belangrijk de positie van de stukken is als het materiaal al zo is uitgedund. Ook als de koning te weinig bewegingsvrijheid heeft ziet het er vaak somber uit. De koning is in het eindspel immers een sterk stuk dat bij uitstek geschikt is om de eigen pionnen te dekken, vijandelijke pionnen aan te vallen en af te houden. Het is erg vervelend als het uitvoeren van deze taken plotseling buiten je mogelijkheden ligt.

De volgende partij laat het een en ander zien van de specifieke voordelen die je in het eindspel kunt hebben. Het begint al als de niets vermoedende witspeler een pion offert in het Damegambiet. Nu zijn de schaakanalytici het er al lang over eens dat wit deze pion altijd zonder meer kan terugwinnen, dus dit kan niet de doodsteek voor hem geweest zijn. Toch komt wit behoorlijk in de problemen als de zwartspeler besluit de pion op fanatieke wijze te verdedigen. Het lukt wit pas na lange tijd om de pion terug te krijgen, en als dit gelukt is, grijpt zwart met een pionoffer het initiatief. De witspeler wordt vervolgens zorgvuldig overmeesterd.

Showalter-Winawer, Neurenberg 1896.

1.d4 d5 2.c4 Pf6 3.Pc3 dxc4 4.Pf3 c6 5.a4 Pd5 6.e3 Pxc3 (De witte pionnenstructuur op de damevleugel wordt nu verzwakt, zodat het moeilijk wordt de lastige zwarte c-pion aan te vallen.) 7.bxc3 Da5 8.Ld2 Le6 9.Pe5 Da6 10.Db1 Pd7 11.Pxd7 Kxd7 12.Le2 g6 13.0-0 Lh6 (Zwart is er nu in geslaagd zijn lopers enige mogelijkheden te geven, terwijl die van wit bescheiden op de tweede rij staan opgesteld. Vooral met de witte loper van de zwarte velden is het droevig gesteld.) 14.f4 f5 15.a5 Ld5 16.Lf3 e6 17.Le1 b5 18.axb6 Dxb6 (Nu krijgt zwart ook nog een vrije a-pion. Deze is een sterk wapen in het naderende eindspel.) 19.Lh4 Thb8 20.Lf6 Dxb1 21.Tfxb1 Txb1+ 22.Txb1 Kc8 23.Ta1 Lf8 24.Ta4 Ld6 25.Le2 a5 (Zwart geeft de pion nu terug, maar hij begint meteen een vernietigende opmars met zijn vrijpion.) 26.Lxc4 Lxc4 27.Txc4 a4 28.Txc6+ Kd7 29.Tb6 a3 (Wit heeft veel moeite gedaan om zijn loper op f6 te krijgen. Helaas kan de zwarte vrijpion nu ongehinderd doorlopen.) 30.Tb1 Ta4 31.Kf2 Tc4 32.d5 exd5 33.Ke2 Ta4 34.Kd3 Kc6 35.Kc2 a2 36.Ta1 Kb5 37.Kb3 Ta3+ 38.Kb2 Kc4 39.Ld4 Kd3 40.Txa2+ Txa2 41.Kxa2 (Wit heeft de vrijpion onschadelijk gemaakt en staat zelfs een pion voor. Er volgt echter een nare verrassing.) 41...Kc2! (Zie diagram. De witte koning is nu machteloos, zodat zwart rustig de witte pionnenmacht kan oppeuzelen.)

42.h3 h5 43.Lf6 Lc5 44.Le5 Lxe3 45.Ka3 Kd3 46.Kb4 Ke4 47.g3 Lf2 48.Kb5 Lxg3 49.Kc6
g5 0-1